

УДК 336

JEL Classification: G22, H12, G28

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ: ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**СИДОРЧУК Іванна**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8856-6513>i.sydorчук22@gmail.com

У статті досліджено сутність, структуру та основні особливості надання страхових послуг в Україні в умовах воєнного стану. Розкрито вплив воєнних дій на функціонування страхового ринку, фінансову стійкість страхових компаній та рівень довіри споживачів. Проаналізовано правові, економічні й організаційні аспекти діяльності страховиків у період підвищених ризиків, а також механізми адаптації до нових умов – зокрема впровадження цифрових сервісів, розвиток страхування життя, здоров'я, майна та військових ризиків. Особливу увагу приділено ролі державного регулювання, міжнародного перестрахування та інноваційних інструментів страхового захисту. Визначено основні проблеми та окреслено напрями підвищення ефективності надання страхових послуг у післявоєнний період.

Ключові слова: страхові послуги, страховий ринок, воєнний стан, страхові ризики, страхування життя, державне регулювання, фінансова стабільність.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-19>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 05.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 14.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

© Сидорчук Іванна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Воєнний стан в Україні суттєво вплинув на функціонування страхового ринку, загостривши проблеми надання страхових послуг в умовах підвищених ризиків та невизначеності. Воєнні дії, руйнування майна, зростання загроз для життя і здоров'я населення, а також зниження платоспроможності страхувальників ускладнили діяльність страхових компаній та обмежили можливості страхового захисту.

Чинні страхові продукти й нормативно-правові механізми значною мірою не пристосовані до покриття воєнних ризиків, що негативно впливає на рівень довіри споживачів і фінансову стійкість страховиків. У зв'язку з цим актуалізується потреба дослідження особливостей надання страхових послуг в умовах воєнного стану та пошуку шляхів адаптації страхового ринку до кризових викликів.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

У наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників значна увага приділяється теоретичним засадам страхування, розвитку страхового ринку, управлінню ризиками та забезпеченню фінансової стійкості страхових компаній. Окремі дослідження присвячені аналізу впливу кризових явищ і надзвичайних ситуацій на функціонування страхового сектору.

Разом із тим проблематика надання страхових послуг в умовах воєнного стану, зокрема питання страхування воєнних ризиків, адаптації страхових продуктів і механізмів врегулювання страхових випадків, залишається недостатньо висвітленою та потребує подальшого наукового дослідження з урахуванням специфіки сучасних умов в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження особливостей надання страхових послуг в умовах воєнного стану в Україні, визначення основних проблем функціонування страхового ринку та обґрунтування напрямів його адаптації до сучасних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Страхові послуги в умовах воєнного стану в Україні мають свої особливості, адже війна значно впливає на ризики, фінансову стабільність і можливість виконання зобов'язань страховими компаніями. Страхування як інструмент економічного захисту ґрунтується на принципах розподілу ризику, солідарності та ймовірнісної оцінки збитків. У період війни різко зростає

ймовірність настання масштабних страхових подій, що унеможливило збалансування портфеля ризиків традиційними методами. Воєнні ризики належать до категорії катастрофічних, оскільки спричиняють масові, синхронні та непередбачувані втрати. Через це більшість страховиків традиційно виключають їх із покриття.

Після 24 лютого 2022 року в Україні, як у масштабі всієї країни, так і в сфері страхування, відбулися значні зміни. Деякі страхові компанії повністю припинили свою діяльність, інші скоротили обсяги послуг та асортимент страхових продуктів. Водночас певна частина компаній швидко та ефективно адаптувалася до нових умов і продовжила працювати. Лише близько 5% страховиків змогли стабільно зберегти свою діяльність, зосередившись переважно у центральних та західних регіонах країни. Інші ж стикнулися з різними труднощами, а 27% вдалося частково відновити роботу [1].

На основі проведених досліджень загальні принципи роботи страхових компаній України на сьогодні наступні:

- страховий ринок продовжує працювати, але з урахуванням обмежень, викликаних бойовими діями;
- Нацбанк України (НБУ), який регулює діяльність страховиків, дозволив певні спрощення у звітності та регулюванні, щоб підтримати стабільність сектору;
- частина компаній тимчасово призупинила або обмежила продаж нових полісів у зонах бойових дій, особливо щодо майнового страхування.

Станом на 2025 рік продовжують працювати такі види страхування:

- обов'язкові – діють у повному обсязі: автоцивільна відповідальність (ОСЦПВ); страхування цивільної авіації, медичне страхування іноземців тощо.
- добровільні – діють, але з особливими умовами: медичне страхування – більшість компаній продовжують надавати послуги, але без покриття випадків, пов'язаних із бойовими діями; страхування життя – залишається чинним, але ризики, пов'язані з війною, зазвичай не покриваються; майнове страхування (нерухомість, авто, бізнес) – можливе, але військові ризики виключені (пошкодження через обстріли, окупацію тощо не компенсуються).

Таблиця 1

Основні види страхування в Україні в умовах воєнного стану

Вид страхування	Що покривається	Що не покривається	Особливості/Примітки
ОСЦПВ (автоцивілка)	Відшкодування шкоди, завданої третім особам у ДТП.	Збитки, спричинені воєнними діями, вибухами, обстрілами.	Обов'язковий вид страхування; поліси діють навіть під час воєнного стану.
КАСКО (страхування авто)	Дорожньо-транспортні пригоди, стихійні лиха, крадіжки (за умовами договору).	Пошкодження чи знищення авто внаслідок бойових дій, ракетних ударів, окупації.	Деякі компанії пропонують окремі опції з частковим покриттям «воєнних ризиків».
Медичне страхування	Лікування захворювань, травм, операцій (у межах програми).	Поранення чи травми внаслідок бойових дій, вибухів, участі у військових операціях	Можна оформити для цивільних осіб; для військових діють державні програми
Страхування життя	Смерть чи інвалідність з природних причин або нещасних випадків.	Загибель або травми через бойові дії, військову службу.	Деякі компанії створюють спеціальні програми для військових, з обмеженим покриттям.
Майнове страхування (житло, бізнес)	Пожежа, затоплення, стихійні лиха, крадіжки.	Руйнування/пошкодження внаслідок обстрілів, вибухів, окупації.	Збитки від війни компенсуються через державні програми («Відновлення»).
Туристичне страхування	Медична допомога за кордоном, затримка рейсу, втрата багажу.	Випадки, пов'язані з війною чи терактами.	При виїзді за кордон діє стандартне покриття, але країни з воєнними діями виключаються.
Страхування бізнесу	Пошкодження обладнання, пожежа, відповідальність перед клієнтами.	Втрати через бойові дії, окупацію, примусове зупинення діяльності.	Можливе страхування ризиків переривання бізнесу (без воєнного покриття).

Джерело: складено автором на основі [4-8]

Зазначимо, що у більшості страхових договорів діє стандартне застереження, що збитки, спричинені війною, військовими діями, терактами, не підлягають відшкодуванню. Тому, якщо майно пошкоджено внаслідок бойових дій, відшкодування від страхової компанії зазвичай не

передбачене (таблиця 1). Держава компенсує такі втрати через державні програми, наприклад: програму «Відновлення» (для пошкодженого житла); майбутню систему державного страхування військових ризиків, яку обговорюють на рівні Мінекономіки та Мінфіну [2].

Майнове страхування стало однією з найбільш уразливих сфер. Більшість українських страховиків не покривають руйнування чи пошкодження, спричинені бойовими діями, терактами або диверсіями. Покриття стосується лише ризиків техногенного та природного характеру, таких як пожежа, затоплення, стихійні лиха, коротке замикання тощо. Водночас окремі компанії почали вводити продукти з частковим покриттям воєнних ризиків або страхуванням у «безпечних регіонах». Такі поліси мають підвищену вартість і обмежений розмір виплат.

У відповідь на запити громадян та підприємств, які функціонують на внутрішньому ринку, були створені нові страхові продукти. Вони спрямовані на забезпечення захисту життя, здоров'я, рухомого і нерухомого майна від ризиків, пов'язаних із воєнними подіями (таблиця 2).

Таблиця 2

Продукти страхових компаній України з урахуванням воєнних або «підвищених» ризиків

Назва компанії	Послуги / продукти з врахуванням воєнних ризиків	Особливості / обмеження
ARX	Програма «Бронезахист» – страхування від нещасного випадку, включно з випадками, пов'язаними з бойовими діями (кулі, мінування, обрушення тощо).	Діє лише для цивільних осіб, не поширюється на військових чи в зоні активних бойових дій чи окупованих територіях. Страхування авто з опцією «воєнних ризиків» як частини КАСКО або окремо «Залізний купол». За замовчуванням «воєнні ризики» покривають лише до 10 % суми в договорі, але за доплату можуть збільшувати до 25 % або навіть 100 %. Покриття дійсне тільки за територіями, які контролюються Україною (не окуповані, не в зоні бойових дій).
ІНГО Страхування (INGO)	Пропонує страхування об'єктів бізнесу від воєнних ризиків, включно із майном, обладнанням, вантажами, транспортом, нещасними випадками тощо.	Не укладають договори для об'єктів, що дуже близько до лінії фронту (наприклад, < 100 км). Страхування адаптоване індивідуально під бізнес – не стандартний шаблон.
PZU Україна	Пропозиції КАСКО, автоцивілка, «воєнні ризики» як окремі опції.	У контексті авто під час війни звертають увагу на обмеження – наприклад, для «воєнних ризиків» застосовуються особливі умови географічно (лише зони, контрольовані Україною).
Oranta (Оранта, НАСК «Оранта»)	Пропонує договір «Надійне КАСКО» - страхування транспорту з покриттям воєнних ризиків.	Місцем дії договору є територія України, за виключенням територій з обмеженим покриттям, перелік яких розміщений на офіційному сайті страховика, та територій, які перебувають у тимчасовій окупації, та територій, не підконтрольних офіційній українській владі.

Джерело: складено автором на основі [4-8]

Так, в Україні страхування воєнних ризиків у полісах можливе лише для тилових регіонів. Це зумовлено складнощами прогнозування страхових виплат для тих, хто перебуває в безпосередній близькості до лінії фронту, де щоденно відбуваються обстріли, зокрема артилерією, ракетами та безпілотниками. Страхові компанії можуть опиратися лише на статистичні дані, які стосуються атак у тилових зонах.

Однак, з'являються спеціальні продукти для військових, волонтерів і бізнесу, що працює поблизу фронту (з обмеженим покриттям). Зокрема, впровадження цифрових сервісів у страхуванні в умовах воєнного стану є необхідною умовою безперервної роботи страхових компаній та доступності послуг для населення. Онлайн-оформлення полісів, цифрове врегулювання страхових випадків і інтеграція з державними сервісами забезпечують швидкість, безпеку та зручність взаємодії з клієнтами. Цифровізація допомагає страховому ринку України адаптуватися до воєнних викликів і створює основу для його подальшого розвитку [9].

Сучасні виклики, зумовлені воєнним станом, потребують комплексної адаптації страхового ринку України з метою забезпечення його фінансової стійкості та здатності виконувати функцію страхового захисту. В умовах тривалої соціально-економічної нестабільності особливої актуальності набуває проблема вдосконалення нормативно-правового регулювання страхового ринку. Об'єктивна необхідність таких змін зумовлена зростанням масштабів і специфіки ризиків, які не були повною мірою враховані чинною системою страхового законодавства. Передусім це стосується відсутності чіткого, уніфікованого визначення воєнних ризиків, що створює правову невизначеність у процесі укладання страхових договорів і врегулювання страхових випадків.

Нечіткість формулювань та різні підходи до трактування воєнних ризиків обмежують можливості страхового захисту та негативно впливають на рівень довіри до страхових інститутів.

Важливим напрямом реформування є також розроблення ефективних механізмів компенсації збитків, спричинених воєнними діями. Українські страховики спільно з міжнародними партнерами (наприклад, Lloyd's, Munich Re) розробляють механізми страхування воєнних ризиків, оскільки це важливо для залучення інвестицій у подальшу відбудову [10]. З огляду на надмірний характер таких ризиків, доцільним є застосування комбінованих моделей їх покриття, які передбачають участь держави через систему гарантій, спеціалізованих компенсаційних фондів або інструментів державно-приватного партнерства. Це дозволить зменшити фінансове навантаження на окремих страховиків і водночас забезпечити мінімально необхідний рівень захисту для суб'єктів господарювання та населення.

Не менш значущим чинником стабільного розвитку страхового ринку є посилення фінансового нагляду за діяльністю страхових компаній. У даному контексті підвищення вимог до платоспроможності страховиків, адекватності страхових резервів та якості активів виступає ключовою передумовою збереження фінансової стійкості сектору. Запровадження ризик-орієнтованого нагляду дає змогу своєчасно ідентифікувати потенційні загрози, запобігати накопиченню системних дисбалансів і мінімізувати ймовірність банкрутств страхових компаній.

Водночас стимулювання впровадження ризик-орієнтованого управління на рівні окремих страховиків сприяє підвищенню ефективності їхньої діяльності в умовах підвищеної невизначеності. Інтеграція ризик-менеджменту у стратегічне планування, удосконалення корпоративного управління та систем внутрішнього контролю формують основу для підвищення адаптивності страхового ринку. У сукупності зазначені заходи створюють передумови для забезпечення його стабільного функціонування та виконання економічної й соціальної ролі навіть за умов тривалої нестабільності.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В умовах воєнного стану система страхових послуг в Україні зазнала суттєвих трансформацій, що зумовлені зростанням ризиків, зміною економічного середовища та необхідністю оперативної адаптації до нових реалій. Страхові компанії змушені переглядати свої поліси, процедури врегулювання збитків і механізми оцінки ризиків, водночас забезпечуючи стабільність та довіру клієнтів. Важливою тенденцією стало посилення ролі державного регулювання, запровадження спеціальних програм підтримки громадян і бізнесу, а також розвиток нових страхових продуктів, спрямованих на покриття ризиків, пов'язаних із війною, евакуацією, втратою майна та здоров'я. Попри складні умови, страхова галузь демонструє здатність до адаптації, цифровізації та підвищення прозорості діяльності.

Отже, надання страхових послуг у воєнний період є не лише викликом, але й можливістю для реформування та посилення стійкості фінансової системи України. Подальший розвиток страхової сфери потребує збалансованого поєднання державної підтримки, інноваційних підходів та підвищення фінансової грамотності населення, що сприятиме відновленню довіри до страхових інститутів та стабільності економіки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Климук, Н. Я., & Кравець, Н. О. (2024). ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*, (3), 89–92. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2024.3.14954>
2. Державна програма страхування воєнних ризиків для бізнесу стартує в Україні з жовтня. URL: <https://forinsurer.com/news/25/09/10/45136>.
3. ЛСОУ про основні тенденції страхового ринку України за підсумками I півріччя 2025 р. URL: <https://uainsur.com/lsoy-pro-osnovni-tendentsii-strakhovoho-rynku-ukrainy-za-pidsumkami-i-pivrichchia-2025-r/>.
4. Бронезахист – страхування від нещасних випадків та наслідків війни. URL: <https://arx.com.ua/blog/services/ronezakhyst-strakhuvannia-vid-neshchasnykh-vypadkiv-ta-naslidkiv-viiny>.
5. Страхування майна від воєнних ризиків. URL: <https://ingo.ua/services/riziki-kommercijnogo-ta-promislovogo-majna/strakhuvannia-maina-vid-voiennykh-ryzykiv>.

6. «ІНГО» відшкодуватиме українському бізнесу збитки від наслідків воєнних дій. URL: <https://ingo.ua/news/ingo-vidshkodovuvatime-ukrayinskomu-biznesu-zbitki-vid-naslidkiv-voyennih-dij>.
7. Воєнні ризики. URL: <https://www.pzu.com.ua/individual/avto/auto-kasko/military-risks.html>.
8. Надійне КАСКО. Страхування транспорту для вас та вашого бізнесу з покриттям воєнних ризиків. URL: <https://oranta.ua/products/nadiine-kasko/>.
9. СИДОРЧУК, І. (2025). СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 342(3(1), 135-139. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-19](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-19)
10. Страхування воєнних ризиків – досвід України та інших країн. – URL: <https://eba.com.ua/strahuvannya-voyennyh-ryzykiv-dosvid-ukrayiny-ta-inshyh-krayin/>

REFERENCES:

1. Klymuk, N. Y., & Kravets, N. O. (2024). FEATURES OF THE PROVISION OF INSURANCE SERVICES UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE. *Bulletin of Social Hygiene and Health Protection Organization of Ukraine*, (3), 89-92. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2024.3.14954>
2. Derzhavna prohrama strakhuvannya voiennykh ryzykiv dlia biznesu startuie v Ukraini z zhovtnia. (2025). Forinsurer. <https://forinsurer.com/news/25/09/10/45136>
3. League of Insurance Organizations of Ukraine. (2025). LSOU pro osnovni tendentsii strakhovoho rynku Ukrainy za pidsumkamy I pivrichchia 2025 r. <https://uainsur.com/lou-pro-osnovni-tendentsii-strakhovoho-rynku-ukrainy-za-pidsumkamy-i-pivrichchia-2025-r/>
4. ARX Insurance Company. (n.d.). Bronezakhyst – strakhuvannya vid neshchasnykh vypadkiv ta naslidkiv viiny. <https://arx.com.ua/blog/services/bronezakhyst-strakhuvannya-vid-neshchasnykh-vypadkiv-ta-naslidkiv-viiny>
5. INGO Insurance Company. (n.d.). Strakhuvannya maina vid voiennykh ryzykiv. <https://ingo.ua/services/riziki-komercziynogo-ta-promislovogo-majna/strakhuvannya-maina-vid-voiennykh-ryzykiv>
6. INGO Insurance Company. (n.d.). «ІНГО» відшкодуватиме українському бізнесу збитки від наслідків воєнних дій. <https://ingo.ua/news/ingo-vidshkodovuvatime-ukrayinskomu-biznesu-zbitki-vid-naslidkiv-voyennih-dij>
7. PZU Ukraine. (n.d.). Voienni ryzyky. <https://www.pzu.com.ua/individual/avto/auto-kasko/military-risks.html>
8. Oranta Insurance Company. (n.d.). Nadiine KASKO: Strakhuvannya transportu dlia vas ta vashoho biznesu z pokryttiam voiennykh ryzykiv. <https://oranta.ua/products/nadiine-kasko/>
9. SYDORCHUK, I. (2025). MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF INSURANCE SERVICES. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 342(3(1), 135-139. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-19](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-19)
10. European Business Association. (n.d.). Strakhuvannya voiennykh ryzykiv: dosvid Ukrainy ta inshyh krain. <https://eba.com.ua/strahuvannya-voyennyh-ryzykiv-dosvid-ukrayiny-ta-inshyh-krayin/>

INSURANCE SERVICES: FEATURES OF PROVISION IN MARTIAL STATE CONDITIONS

SYDORCHUK Ivanna
Khmelnytskyi National University

The article explores the essence, structure, and key characteristics of the provision of insurance services in Ukraine under the conditions of martial law. It examines the impact of full-scale military aggression on the functioning of the national insurance market, focusing on changes in demand and supply for insurance products, financial stability of insurance companies, risk concentration, and the level of trust among policyholders. Particular attention is paid to the transformation of insurers' business models in an environment of heightened uncertainty, increased loss probability, and limited access to traditional reinsurance instruments.

The study analyzes legal, economic, and organizational aspects of insurers' activities during wartime, including regulatory restrictions, capital adequacy requirements, liquidity management, and claims settlement practices. The adaptation mechanisms implemented by insurance companies are systematized, such as the expansion of digital insurance services, the introduction of remote contract conclusion and claims processing, and the development of insurance products covering life, health, property, business interruption, and war-related risks. The role of digitalization in maintaining operational continuity and customer accessibility under emergency conditions is emphasized.

Special attention is devoted to the role of state regulation in stabilizing the insurance market, including temporary regulatory measures, state guarantees, and cooperation with international financial institutions. The importance of international reinsurance mechanisms and public-private partnerships in reducing the risk burden on domestic insurers and expanding insurance coverage is substantiated. The article also highlights innovative insurance protection tools aimed at mitigating catastrophic and systemic risks associated with military actions.

Based on the analysis, key problems hindering the effective functioning of insurance services under martial law are identified, including regulatory uncertainty regarding war risks, limited reinsurance capacity, reduced solvency of policyholders, and increased operational risks. The study outlines priority directions for improving the efficiency, resilience, and sustainability of insurance services in the post-war period, emphasizing the need for regulatory modernization, development of war-risk insurance mechanisms with state and international support, enhancement of digital infrastructure, and restoration of consumer confidence in the insurance system.

Keywords: insurance services, insurance market, martial law, insurance risks, life insurance, state regulation, financial stability.